

INHOUD HANDLEIDING BEGRIJPEND LEZEN GROEP 4

INLEIDING

- Actief Leren Lezen
- Begrijpend lezen groep 4

ALGEMENE INSTRUCTIE

- Algemene instructie van een les
- Modellen
- Differentiëren

INSTRUCTIE PER LES

- Instructie per les

OEFENTOETSEN

- Inleiding oefentoetsen
- Normering
- Overzicht van de toetsen
- Antwoorden bij de toetsen
- Scoreblad groep toetsen
- Kopieerbladen toetsen

MR062201

© Kluitman Educatief B.V.

Omslag: Petra Gerritsen

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie
in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

www.actieflerenlezen.nl

TABBLAD

INLEIDING

Actief Leren Lezen

Actief Leren Lezen is een leesmethode voor groep 3, 4 en 5. De methode is ontstaan vanuit de praktijk van het leesonderwijs. Het initiatief voor de leesmethode is genomen door leerkrachten die behoefte hadden aan een methode waarmee leerlingen leren lezen, zonder afleiding en met gebruik van rijke, leuke en interessante teksten.

Bij Actief Leren Lezen (ALL) draait het om leesplezier. De lesboeken van ALL staan vol met teksten die de moeite waard zijn om te lezen. Ze zijn grappig, spannend, mooi of verbazend.

Doel

Het doel van de methode ALL is dat leerlingen met begrip en plezier goed leren lezen.

Missie

Wij vinden het heel belangrijk dat alle leerlingen ontdekken hoeveel plezier je aan lezen kunt beleven. Onze missie is dat leerlingen in alle rust leren lezen en dat er een wereld voor hen opengaat. Een wereld van woorden, zinnen, verhalen en vooral heel veel leesplezier!

Methode groep 4

Onze methode voor groep 4 bestaat uit:

- Technisch lezen
- Begrijpend lezen
- Boekenkast (in te zetten bij zowel begrijpend lezen als technisch lezen)
- Doeboek

De rol van de leerkracht

Actief Leren Lezen verwacht een actieve rol van de leerkracht. Dit houdt in dat je de methode op zo'n manier inzet dat deze aansluit bij de leerbehoefte van jouw leerlingen. Onze methode biedt hiervoor voldoende houvast en geeft suggesties voor werkvormen die aansluiten bij leerlingen van verschillende niveaus.

Een taalrijke leeromgeving met Actief Leren Lezen

De modules van ALL zijn nauw met elkaar verweven en dragen bij aan een taalrijke leeromgeving. Onze methode biedt:

- Gelegenheid om te lezen door een ruim aanbod van boeken in de klas, met het gebruik van de boekenkast.
- Gelegenheid om te praten en te schrijven over teksten.
- Dagelijks samen lezen en/of voorlezen.
- Een gevarieerd aanbod aan tekstsoorten in de lesboeken, werkboeken en het Doeboek.

Daarnaast kun je een taalrijke leeromgeving in de klas creëren door bijvoorbeeld boekpromoties, boekgesprekken en leesgesprekken te houden (deze laatste helpen je ontdekken hoe een leerling een tekst 'aanpakt').

Integreer de taal- en leesvaardigheden zoals je die aanleert met de modules van ALL ook in de teksten die aan bod komen tijdens de zaakvakken, bijvoorbeeld door te modelen om tot tekstbegrip te komen.

Lees meer over de onderbouwing van onze methode en onze andere materialen op onze website www.actieflerenlezen.nl.

Begrijpend lezen groep 4

Doel

Het hoofddoel is altijd dat de leerlingen de aangeboden teksten begrijpen en ervan genieten, zodat ze met plezier lezen. Aan het eind van groep 4 kunnen leerlingen verschillende tekstsoorten lezen, erover praten en schriftelijke en mondelinge vragen over de teksten beantwoorden.

Leerdoelen

Met de module Begrijpend lezen groep 4 werken de leerlingen aan de onderstaande leerdoelen.

Leerdoelen die elke les aan bod komen

- De leerling vat een tekst samen door het weglaten en verzamelen van informatie.
- De leerling herkent verschillende tekstsoorten en hun kenmerken.
- De leerling vertelt wat het onderwerp van een tekst is en deelt zijn/haar eigen kennis over het onderwerp.
- De leerling beantwoordt vragen aan de hand van informatie uit de tekst.
- De leerling kan zoekend en selectief teksten lezen om bepaalde informatie te vinden.
- De leerling leert wat te doen bij een moeilijk woord of moeilijke zin.
- De leerling koppelt verwijswaarden aan antecedenten ('ze' verwijst bijvoorbeeld naar 'de mensen').
- De leerling geeft zijn/haar mening over een tekst.

Overige leerdoelen

- De leerling voorspelt hoe de tekst verdergaat.
- De leerling kan de boodschap uit het verhaal halen.
- De leerling herkent verschillende emoties van personages.
- De leerling herkent structuur en tijdsopvolging in de tekst.

De meeste leerdoelen komen elke les aan bod. De overige leerdoelen worden ook behandeld, maar komen niet elke les aan bod.

Hoe werk je met de leerdoelen?

Alle leerdoelen hangen met elkaar samen en komen aan bod door zowel het (samen) lezen van de teksten, als het denken en praten over de teksten als het maken en nabespreken van de (werkboek-) vragen.

Het volgen van de Algemene instructie, het toepassen van de tips uit de hoofdstukken Modellen en Differentiëren (achter het tabblad 'Algemene instructie') en het werken met de quizvraag helpen je om tijdens iedere les te werken aan de leerdoelen. Een uitleg over het werken met de quizvraag vind je op de volgende pagina.

Materialen

Bij Begrijpend lezen groep 4 maak je gebruik van de volgende materialen.

Voor elke leerling

- Lesboek 1 (tekst 1 t/m 41)
 - * Werkboek 1 en 2
- Lesboek 2 (tekst 42 t/m 74)
 - * Werkboek 3 en 4

Voor de leerkracht

- Handleiding Begrijpend lezen groep 4 (inclusief oefentoetsen)

Voor de groep

- Boekenkast met 60 leesboeken, met verschillende AVI-niveaus

Werken met quizvragen (en gekoppeld leerdoel)

Aan elke les is een quizvraag gekoppeld. De quizvraag laat de leerling op een speelse manier werken aan de leerdoelen en bezig zijn met de kern van de tekst.

Het werken met de quizvraag helpt je ook om tijdens de les bewuster met een leerdoel te werken. Het gekoppelde leerdoel is in het grijs vermeld onder de quizvraag. Je hoeft dit leerdoel niet te delen met de leerlingen, maar het is goed om je bewust te zijn van dit achterliggende leerdoel bij het vormgeven van je les.

De quizvraag is concreet en heeft altijd met de inhoud van de tekst te maken. Een voorbeeld van een quizvraag is dat een leerling ontdekt wie de belangrijkste figuren in een bepaald verhaal zijn. Hieronder volgen enkele voorbeelden van quizvragen en de daaraan gekoppelde leerdoelen.

Quizvraag

Hoe voelt Niek zich en waarom? (Niek voelt zich eerst onrustig, omdat hij wil weten wat ze gaan doen. Daarna voelt hij zich blij, omdat het lente is.)

Leerdoel: de leerling herkent verschillende emoties van personages.

Quizvraag

Wie is Bennie Brom? (Bennie Brom is een bromvlieg. Dit wordt niet expliciet benoemd, maar moet worden afgeleid uit de tekst.)

Leerdoel: de leerling kan de boodschap uit het verhaal halen.

Een uitleg over hoe je de quizvraag inzet, vind je in het hoofdstuk Algemene instructie van een les op pagina 9 achter het tabblad 'Algemene instructie'.

Planning

Je geeft twee lessen begrijpend lezen per week. Elke les duurt 60 minuten. Deze 60 minuten kun je eventueel opdelen in meerdere lesmomenten. Tijdens elke les is een kwartier vrijgemaakt voor het vrij lezen.

De lesboeken

In elke les komt één tekst uit het lesboek aan bod. Er is gevarieerd in tekstsoort en tekststructuur om de leerlingen met zo veel mogelijk tekstsoorten en genres kennis te laten maken. Behalve verhalen zijn er bijvoorbeeld ook informatieve teksten, krantenartikelen, instructieve teksten, gedichten, interviews, advertenties en strips opgenomen.

De regels van de tekst zijn indien mogelijk genummerd. Op die manier kun je gemakkelijk verwijzen naar specifieke delen in de tekst.

Technisch leesniveau

De teksten in de lesboeken Begrijpend lezen lopen op in moeilijkheidsgraad. Aan het begin van lesboek 1 zijn de teksten geschreven op het gemiddelde niveau van eind groep 3, aan het eind van lesboek 2 zijn de teksten geschreven op het gemiddelde niveau van eind groep 4.

De werkboeken

Bij elke les horen twee pagina's met vragen in het werkboek. De vragen die horen bij een les begrijpend lezen uit het lesboek staan in de werkboeken op de linkerpagina. De eerste schriftelijke vragen zijn open vragen. Daarnaast staan er per les twee meerkeuzevragen, waarop a, b, c of d moet worden geantwoord.

Na de vragen over de tekst in het lesboek volgt er altijd een korte schrijfofdracht over een onderwerp dat aansluit bij de tekst. Hierbij zijn de leerlingen nogmaals actief bezig met het oefenen van schrijven van goede zinnen en toegepaste spelling.

Op de rechterpagina staan extra opdrachten. Er zijn verschillende soorten opdrachten, allemaal meerkeuzevragen:

- **De tekst is niet af:** Een onaf verhaal, soms met illustratie, waarvan de leerling de afloop moet voorspellen.
- **Maak de zin af:** Op de plaats van een zinsdeel staat een stippellijn met een nummer. De leerling moet invullen welk van de vier gegeven antwoorden het beste op die plaats past.
- **Dat is mis / De tekst klopt niet:** Eerst drie en later vier zinnen van een kort verhaaltje zijn in een willekeurige volgorde gezet. De leerling moet aangeven wat de juiste volgorde is. Dit is een goede oefening in het nadenken over de logica van een tekst en het gebruik van verwijswaarden. Hiervoor staan er stippeltjes voor iedere zin, waarop een cijfer kan worden ingevuld. Tot slot schrijft de leerling de zinnen in de juiste volgorde op.
- **Lees maar / Lees de tekst goed:** Naast een aantal zinnen van een verhaal staan speciale tekens (een vierkantje, driehoekje of rondje). Er wordt een vraag gesteld over de gemarkeerde zin, bijvoorbeeld waar een bepaald verwijswaard naar verwijst.
- **Wat voor tekst is dit:** Het herkennen van tekstsoorten en nadenken over het doel van een tekst.

De antwoorden op de vragen uit de werkboeken zijn opgenomen in de handleiding bij de betreffende lessen.

Leerlingen moeten leren hoe ze de schriftelijke vragen kunnen beantwoorden. In het hoofdstuk Modellen (op pagina 11 achter het tabblad 'Algemene instructie') lees je hoe je de open vragen en de meerkeuzevragen in het werkboek behandelt en nabespreekt.

Tips voor een extra werkvorm

In de Instructie per les vind je af en toe tips om een extra werkvorm aan je les toe te voegen. Het kan leuk en leerzaam zijn om creatieve verwerkingsopdrachten aan te bieden, omdat leerlingen met behulp van deze opdrachten op een andere manier met de tekst bezig zijn. Dit werkt niet alleen motiverend voor leerlingen die behoefte hebben aan meer instructie, maar ook voor gevorderde leerlingen. Zorg er wel voor dat alle leerlingen voldoende tijd overhouden om vrij te lezen.

Oefentoetsen

Deze handleiding bevat ook zeven oefentoetsen. Met deze toetsen kun je monitoren in hoeverre de leerlingen zelfstandig vragen bij een tekst kunnen maken. Ook is het een fijne manier voor de leerlingen om te oefenen voor de LVS-toets. Het is belangrijk dat je na het maken van een oefentoets altijd met de leerling bespreekt hoe hij/zij de toetsvragen heeft beantwoord. Zo weet je welke instructiebehoefte de leerling op dat moment heeft.

Het is niet nodig dat elke leerling alle toetsen maakt. Je kunt de toetsen naar eigen inzicht inzetten. Meer hierover vind je in het hoofdstuk Inleiding oefentoetsen achter het tabblad 'Oefentoetsen'.

TABBLAD

ALGEMENE INSTRUCTIE

Algemene instructie van een les

Een les duurt 60 minuten. Indien gewenst kun je de onderdelen over meerdere lesmomenten verdelen.

Pre-teaching

Let op: de pre-teaching houdt je aan het einde van de *voorgaande* les begrijpend lezen.

- Leerlingen die extra instructie nodig hebben, komen naar de instructietafel.
- Pak de tekst van de volgende les erbij.
- Lees rustig met elkaar de tekst.
- Bespreek moeilijke woorden.

De overige leerlingen kunnen tijdens de pre-teaching vrij lezen.

1. Klassikaal tekst verkennen (ca. 5 minuten)

- Bekijk samen met de leerlingen de tekst. Wat valt ze op aan de tekst? Wat zien ze? Is het een verhaal, een tekst die informatie geeft, een brief, een gedicht, een tekst van een website of nog iets anders? Waar zien ze dat aan?
- Zijn er verder opvallende tekstkenmerken? Denk hierbij aan vormgeving, illustraties, tussenkopjes et cetera.

2. Bij informatieve teksten: voorkennis ophalen (ca. 5 minuten)

- Vraag wat het onderwerp van de tekst is. Hoe zien/weten de leerlingen wat het onderwerp is?
- Wat weten de leerlingen al over het onderwerp?

3. Maak de leerlingen nieuwsgierig – quizvraag benoemen

- Vertel de leerlingen dat ze de tekst zó goed gaan lezen dat ze aan het einde van de tekst de quizvraag kunnen beantwoorden.

In de eerste lessen benoem je dit. Na enkele lessen gaat dit vanzelf.

4. Samen de tekst lezen

Lees met de leerlingen hardop samen de tekst in een rustig tempo. Vertel de leerlingen dat ze moeilijke woorden kunnen onthouden en dat jullie daar later op terugkomen. Als de tekst gelezen is, behandel je de tekst. Daarbij kun je de volgende vragen stellen:

- Weten de leerlingen waar de tekst over ging?
- Hebben ze vragen over de tekst?
- Welke woorden vonden ze moeilijk?
- Waren er woorden die ze eerst niet, en later tóch begrepen? Hoe kwam dit dan?
- Et cetera.

Bij dit onderdeel kun je ook gebruikmaken van de extra vragen die je in de Instructie per les vindt. Je kunt hierbij modellen waar nodig.

Zie ook het hoofdstuk Modellen op pagina 11.

5. Quizvraag stellen en bespreken

Bespreek de quizvraag mondeling met de leerlingen, en daarna ook het antwoord.

- Vertel de leerlingen wat de quizvraag is (bijvoorbeeld 'Wie is Bennie Brom?').
- Laat alle leerlingen over de quizvraag nadenken en het antwoord formuleren. Laat ze het antwoord noteren of bijvoorbeeld delen met een klasgenoot. Organiseer het zo, dat iedereen meedoet.
- Vraag de leerlingen naar hun antwoorden.
- Laat de leerlingen uitleggen waar in de tekst ze het antwoord gevonden hebben.
- Model eventueel het antwoord op de quizvraag. Zo kun je de leerlingen bijvoorbeeld een stukje laten teruglezen of zichzelf vragen laten stellen bij de tekst. Jij doet het eerst voor. Daarna kunnen de leerlingen het zelf toepassen.

6. Werkboekvragen maken

De leerlingen gaan de vragen uit het werkboek maken. Ze kunnen dit zelfstandig doen of met een klasgenoot. Observeer en coach het leesproces. Leerlingen die verlengde instructie nodig

hebben, ondersteun je aan de instructietafel bij het juist beantwoorden van de vragen. Kijk eerst of leerlingen zelf tot het juiste antwoord kunnen komen. Zo niet, laat dan al modelend zien hoe je tot het juiste antwoord komt. Leerlingen die snel klaar zijn met de vragen en opdrachten, kunnen eventueel de extra werkvorm doen die als tip wordt aangeboden, of ze kunnen vrij lezen.

Zie ook het hoofdstuk Modelen op pagina 11 en het hoofdstuk Differentiëren op pagina 13.

Trainen van de vaardigheden begrijpend lezen in kleine groepjes (optioneel)

Haal tijdens deze stap steeds verschillende leerlingen in kleine groepjes aan de instructietafel.

- Bespreek met hen de werkboekvragen.
- Bespreek (indien nodig, al modelend) hoe ze aan hun antwoorden komen.

Train de vaardigheden met leerlingen die extra instructie nodig hebben, maar ook met leerlingen die al goed begrijpend lezen. Door beide groepen, ook gecombineerd, te begeleiden krijg (en houdt) je een duidelijk beeld van het niveau in je klas.

Zie ook het hoofdstuk Differentiëren op pagina 13.

Nabespreken werkboekvragen

Het nabespreken van de werkboekvragen kun je op verschillende manieren doen:

- Behandel samen/klassikaal de werkboekvragen.
- Laat de leerlingen in duo's de vragen met elkaar bespreken.
- Deel de antwoorden uit en laat de leerlingen zelf nakijken (eventueel ook in duo's).
- Kijk zelf de werkboekvragen na schooltijd na en koppel bijzonderheden terug aan de klas of leerlingen.

Behandel eventueel ook de tekstgerichte vragen uit deze handleiding (zie Instructie per les).

Zie ook het hoofdstuk Modelen op pagina 11 en het hoofdstuk Differentiëren op pagina 13.

7. Vrij lezen (en pre-teaching)

- Gebruik deze tijd eventueel voor verlengde instructie en pre-teaching.

8. Afronden (ca. 5 minuten)

- Vrij lezen, pre-teaching en verlengde instructie afronden.
- Blik klassikaal terug op de *tekst*. Wat vonden de leerlingen van de tekst? Wat vonden ze leuk, wat vonden ze niet/minder leuk?
- Evalueer de *les* met de leerlingen. Hoe vonden ze het gaan, wat vonden ze moeilijk/niet moeilijk, wat hebben ze geleerd?

Let op!

Ook leerlingen die meer tijd nodig hebben bij het maken van de opdrachten moeten voldoende mogelijkheid krijgen om vrij te lezen. Zorg er daarom voor dat deze leerlingen niet elke keer tijdens het vrij lezen bezig zijn met het afmaken van hun opdrachten of de verlengde instructie, maar laat hen ook lezen in de daarvoor beschikbare tijd.

Modelen

Een goede begrijpend lezer maakt van de gelezen tekst een plaatje of een filmpje in zijn/haar hoofd. Om tot een kloppend plaatje te komen, past hij/zij tijdens het lezen strategieën toe.

In de lessen begrijpend lezen leer je de leerlingen hoe ze strategieën kunnen toepassen. Je doet dit door te modelen: je gaat hardop denkend lezen en laat hen zien en horen wat jij doet als je zelf een tekst leest en wilt begrijpen.

Blijf modelen totdat de leerling de vaardigheden beheerst. Zodra de leerling de vaardigheden beheerst, stop je met modelen en gaan de leerlingen zelfstandig aan de slag. Blijf controleren of de leerlingen het goed doen.

Modelen bij het lezen van teksten

Om te modelen bij het lezen van teksten, kijk je eerst waar de leerling hulp bij nodig heeft.

Bijvoorbeeld: de leerling kent een woord niet. Of: een leerling leest te snel. Doe vervolgens lezend voor hoe jij met de tekst om zou gaan. Als de lezende expert, geef je bij het modelen de leerlingen een kijkje in jouw hoofd. Daarom spreek je in de ik-vorm.

Voorbeelden van modellen

Voorbeeldzinnen bij het modelen zijn:

- Ik voorspel dat...
- Ik lees hier dit... en net las ik daar... dus ik denk dat...
- Ik weet niet of...
- Dit woord ken ik niet, dus ik ga...
- Ik vind deze zin erg ingewikkeld. Zal ik hem maar gewoon overslaan? Nee, dat doe ik niet, want misschien wordt er wel iets belangrijks verteld en dan begrijp ik het verderop ook niet meer. Dus ik ga...
- Als ik deze zin lees, dan zie ik voor me dat...
- Ik twijfel of...

Houd je modeling kort en krachtig en wijd niet te veel uit!

Modelen bij het beantwoorden van de vragen in het werkboek

Modelen van open vragen

De eerste keer dat een type vraag of opdracht wordt aangeboden, oefen je dit samen door voordoen, nadoen en zelf doen (modelen). Leg aan je leerlingen uit dat ze bij de open vragen niet zelf iets mogen verzinnen. Het antwoord is altijd terug te vinden in de tekst.

Lees eerst de open vraag met de leerling en laat hem/haar het antwoord vervolgens aanwijzen in de tekst.

Leer de leerlingen dat ze hun antwoorden formuleren in grammaticaal juiste, volledige zinnen.

Als de leerlingen in hun antwoord woorden gebruiken die ze nog niet hebben gehad bij spelling, kun je ervoor kiezen om hen die niet te laten verbeteren.

Modelen van meerkeuzevragen

Bij de meerkeuzevragen is het de bedoeling om het beantwoorden van de vragen aan te leren op de volgende manier:

- Lees de vraag (laat de leerling eventueel de antwoorden afdekken met een papiertje).
- Kijk in de tekst waar iets over de vraag staat, lees eventueel de regels ervoor en erna en bedenk wat het antwoord zou kunnen zijn.
- Lees antwoord a en benoem of dit antwoord wel goed, niet goed, of misschien goed kan zijn. Doe dit ook met de overige antwoordmogelijkheden. Stop niet als je denkt dat je het goede antwoord al gevonden hebt, maar kijk eerst of de andere antwoorden misschien beter zijn.
- Kies het juiste antwoord.

Differentiëren

De meeste leerlingen in de groep hebben genoeg aan de basisinstructie. In dit hoofdstuk lees je hoe je om kunt gaan met de verschillen bij begrijpend lezen in je klas.

Algemene tips voor differentiëren

Pas het modellen aan op de instructiebehoefte van de leerling

Voor leerlingen die meer instructie nodig hebben, kun je uitgebreider modellen.

Leerlingen die begrijpend lezen beheersen, laat je voordoen hoe zij zelf tot tekstbegrip komen.

Differentiëren met de werkboeken

De werkboeken bieden veel mogelijkheid tot differentiëren. Hieronder lees je een paar voorbeelden.

- Alle leerlingen maken de vragen uit het werkboek. Gevorderde leerlingen kunnen zelfstandig de vragen maken. Leerlingen die extra instructie nodig hebben, kunnen samen met jou de vragen maken, waarbij je modelt hoe jij het zou aanpakken.
- Bespreek de vragen na met alle leerlingen, ook met leerlingen die goed begrijpend lezen. Zo ontdek je welke leerlingen nog moeite hebben met het maken van de werkboekvragen, ook al kunnen ze goed begrijpend lezen.
- Met leerlingen die extra tijd nodig hebben, kun je samen de open vragen behandelen. De meerkeuzevragen doen ze schriftelijk.
- Laat de leerlingen in duo's de werkboekvragen nakijken. Laat de leerlingen dit steeds in verschillende duo's doen, zowel met leerlingen die op hetzelfde leesniveau lezen als met andere leerlingen.

Leerlingen die behoefte hebben aan meer instructie

Wanneer leerlingen moeite hebben met begrijpend lezen, kan dit de volgende oorzaken hebben:

- De technische leesvaardigheid is nog niet op het niveau van groep 4.
- De taalvaardigheid en woordenschat zijn onvoldoende om teksten te begrijpen.
- Een leerling beheerst de vaardigheid van het begrijpend lezen niet. De leerling weet nog niet hoe hij/zij kan omgaan met een tekst.

Differentiëren als de technische leesvaardigheid nog niet op het niveau van groep 4 is

Zorg eerst dat de technische leesvaardigheden op het niveau van groep 4 komen. Dit doe je door de leerlingen veel te laten lezen op hun niveau en ze hierbij goed te begeleiden. Daarnaast differentieer je door middel van pre-teaching, zodat ze toch kunnen meedoen. Als het beantwoorden van de vragen uit het werkboek moeilijk gaat, model je aan de instructietafel hoe je tot het antwoord komt.

Differentiëren als de taalvaardigheid en de woordenschat nog onvoldoende zijn om teksten te begrijpen

Bij leerlingen bij wie de taalvaardigheid en de woordenschat nog onvoldoende zijn om teksten te begrijpen, differentieer je ook door middel van pre-teaching. Zorg er verder voor dat ze veel boeken lezen, en laat ze woorden die ze niet begrijpen opschrijven en met jou bespreken. Bied woorden waar mogelijk ook visueel aan door er afbeeldingen bij te zoeken.

Differentiëren als de vaardigheid van het begrijpend lezen achterblijft

Als je wilt differentiëren bij de vaardigheid voor het begrijpend lezen, pas dan het modellen aan op de instructiebehoefte van de leerling. Voor leerlingen die meer instructie nodig hebben, kun je uitgebreider modellen. Ook bij deze groep leerlingen differentieer je door middel van pre-teaching, zodat ze kunnen meedoen met de les.

Leerlingen die het begrijpend lezen beheersen

Een kleine groep leerlingen past van zichzelf al juiste strategieën toe als ze een tekst lezen. Daag deze leerlingen op andere manieren uit, bijvoorbeeld door ze aanvullende opdrachten te laten maken. Je kunt ze bijvoorbeeld een brief laten schrijven, een werkstukje laten maken over het onderwerp van de tekst of een presentatie laten geven. Let op dat de aanvullende opdrachten passen bij de leerling: een leerling die dit soort creatieve opdrachten niet leuk vindt, zal er niet door gemotiveerd worden. Leerlingen kunnen de extra tijd ook gebruiken om vrij te lezen of om te lezen met de boekenkast en de bijbehorende opdrachten te maken.

In de Instructie per les staat af en toe ook een tip voor een extra werkvorm.

TABBLAD

INSTRUCTIE PER LES

Les 1: De duif

Gebruik de Algemene instructie op pagina 9-10 achter het tabblad 'Algemene instructie'.

Les 1

De duif

1. Vandaag is Mik een dagje bij opa en oma.
2. Ze zijn in de tuin aan het werk.
3. Oma haalt onkruid weg uit de perken.
4. Opa geeft de planten water met een tuinslang.
5. Er gaat een duif in het gras zitten.
6. 'Moet je zien, Mik,' zegt opa.
7. Hij richt zijn slang dicht bij de duif.
8. De duif heeft het niet door.
9. 'Niet doen, dat is niet leuk!' roept Mik.
10. De duif krijgt een paar spetters op zijn lijf.
11. Snel vliegt hij weg.
12. Hij laat een flats vallen,
13. zo op het haar van opa.
14. 'O nee!' roept opa.
15. 'Die duif poept op mijn hoofd!'
16. 'Wacht, ik help je wel,' zegt Mik.
17. Hij pakt de tuinslang van opa
18. en hij spuit opa nat.
19. Opa geeft een brul en rent achter Mik aan.
20. Mik moet heel hard lachen.
21. 'Ha ha, opa, dat was de wraak van de duif!'

Tekstsoort

De tekst bij deze les is een verhaal.

Quizvraag

Wie zijn twee hoofdpersonen in dit verhaal? (In dit verhaal komen de figuren Mik, opa, oma en de duif voor. Mik en opa zijn de hoofdpersonen in het verhaal.)

Leerdoel: de leerling kan zoekend en selectief teksten lezen om bepaalde informatie te vinden.

Vragen bij de tekst

Blik terug op de tekst, waarbij je de volgende vragen kunt gebruiken:

1. Waar speelt dit verhaal zich af? (Dit verhaal speelt zich af in de tuin van de opa en oma van Mik – regel 1/2.)
2. Wat doet oma? (Oma haalt onkruid weg uit de perken – regel 3.)
3. Waardoor krijgt de duif een paar spetters op zijn lijf? (De duif krijgt een paar spetters op zijn lijf, doordat opa de tuinslang dicht bij de duif richt – regel 7.)
4. Wat doet de duif als hij wegvliegt? (Als hij wegvliegt, poept de duif op het haar van opa – regel 12/13.)
5. Is Mik een jongen of een meisje? Waar lees je dat? (Mik is een jongen, in regel 17 staat 'hij'.)

ANTWOORDEN WERKBOEK

1. Opa geeft in de tuin de planten water met een tuinslang (r. 4).
2. Mik vindt het niet leuk als opa de tuinslang dicht bij de duif richt (r. 7-9).
3. De duif vliegt weg, omdat hij een paar spetters op zijn lijf krijgt (r. 10-11).
4. b
5. d

Wat is dit voor tekst?

Antwoord a.

STAPPENPLAN VAN EEN LES

*Zie de Algemene instructie op pagina 9-10 achter
het tabblad 'Algemene instructie'.*

1. **Klassikaal tekst verkennen (ca. 5 min.)**
2. **Bij informatieve teksten: voorkennis ophalen (ca. 5 min.)**
3. **Maak de leerlingen nieuwsgierig**
4. **Samen de tekst lezen**
'Vragen bij de tekst' bespreken
5. **Quizvraag stellen en bespreken**
6. **Werkboekvragen maken**
Trainen van de vaardigheden begrijpend lezen in kleine groepjes
Nabespreken werkboekvragen
7. **Vrij lezen (en pre-teaching)**
8. **Afronden (ca. 5 min.)**

VOORBEELDZINNEN MODELEN

*Zie het hoofdstuk Modellen op pagina 11 achter
het tabblad 'Algemene instructie'.*

- » Ik voorspel dat
- » Ik lees hier dit en net las ik daar
dus ik denk dat
- » Ik weet niet of
- » Dit woord ken ik niet, dus ik ga
- » Ik vind deze zin erg ingewikkeld, dus ik ga
- » Als ik deze zin lees, dan zie ik voor me dat
- » Ik twijfel of

Les 2: De eerste boeren

Gebruik de Algemene instructie op pagina 9-10 achter het tabblad 'Algemene instructie'.

Les 2

De eerste boeren

Heel vroeger waren er al boeren in ons land.
Ze bouwden hun huis van hout en leem.
Dat is een soort klei.
Het dak was van stro.
Er waren binnen geen muren of deuren.
Het hele gezin woonde bij elkaar in die ene ruimte.
Daar zaten ze op een boomstronk.
En ze sliepen op hooi of op de vacht van een dier.
In de winter stond het vee ook binnen.
Zo hielden mensen en dieren elkaar warm.
Maar of het ook lekker rook?

Tekstsoort

De tekst bij deze les is een informatieve tekst.

Quizvraag

In wat voor huizen woonden de eerste boeren? (De eerste boeren woonden in een huis van hout en leem. Het dak was van stro, en binnen waren er geen muren of deuren. Er waren geen meubels.)
Leerdoel: de leerling vat een tekst samen door het weglaten en verzamelen van informatie.

Vragen bij de tekst

Blik terug op de tekst, waarbij je de volgende vragen kunt gebruiken:

1. Wat voor soort tekst is dit? (Dit is een informatieve tekst, die iets vertelt over hoe het vroeger was.)
2. Gaat deze tekst over de boeren van nu? (Nee, de tekst gaat over boeren die lang geleden leefden.)
3. Hoe zag zo'n huis er van binnen uit? (Van binnen was het huis één grote ruimte zonder muren of deuren.)
4. Waren er stoelen en banken in zo'n oude boerderij? (Nee, er waren geen stoelen of banken in zo'n oude boerderij, want er staat: 'Daar zaten ze op een boomstronk'.)
5. Waarom staat er in de laatste regel: 'Maar of het ook lekker rook?' (In de laatste regel staat 'Maar of het ook lekker rook?', omdat de mensen en de dieren in dezelfde ruimte leefden. De mensen woonden dus eigenlijk in een stal.)

ANTWOORDEN WERKBOEK

1. Leem is een soort klei.
2. Er was 1 kamer in het huis van een boer.
3. De boeren sliepen op hooi of op de vacht van een dier.
4. a
5. c

Maak de zin af

1. a
2. d
3. c

STAPPENPLAN VAN EEN LES

*Zie de Algemene instructie op pagina 9-10 achter
het tabblad 'Algemene instructie'.*

1. **Klassikaal tekst verkennen (ca. 5 min.)**
2. **Bij informatieve teksten: voorkennis ophalen (ca. 5 min.)**
3. **Maak de leerlingen nieuwsgierig**
4. **Samen de tekst lezen**
'Vragen bij de tekst' bespreken
5. **Quizvraag stellen en bespreken**
6. **Werkboekvragen maken**
Trainen van de vaardigheden begrijpend lezen in kleine groepjes
Nabespreken werkboekvragen
7. **Vrij lezen (en pre-teaching)**
8. **Afronden (ca. 5 min.)**

VOORBEELDZINNEN MODELEN

*Zie het hoofdstuk Modellen op pagina 11 achter
het tabblad 'Algemene instructie'.*

- » Ik voorspel dat
- » Ik lees hier dit en net las ik daar
dus ik denk dat
- » Ik weet niet of
- » Dit woord ken ik niet, dus ik ga
- » Ik vind deze zin erg ingewikkeld, dus ik ga
- » Als ik deze zin lees, dan zie ik voor me dat
- » Ik twijfel of